

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของที่มาและปัญหา

ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เจริญเติบโตขึ้นมาก และองค์กรธุรกิจต่างๆ ได้พัฒนาการดำเนินธุรกิจโดยได้มีการระดมทุนเพื่อนำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปดำเนินกิจการหรือขยายกิจการ รูปแบบหนึ่งของการระดมทุน คือการระดมทุนในตลาดทุน (Capital Market) โดยผู้ที่ต้องการระดมทุนจะออกหลักทรัพย์เพื่อเสนอขายต่อประชาชน การออกหลักทรัพย์เพื่อเสนอขายต่อประชาชนนั้นเป็นการเสนอขายหลักทรัพย์ในตลาดแรกหรือตลาดหลักทรัพย์ออกใหม่ (Primary Market) และเจ้าของหลักทรัพย์ที่ซื้อหลักทรัพย์ในตลาดแรกสามารถขายหลักทรัพย์นั้นได้ในตลาดรองหรือตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ (Secondary Market) ตลาดรองจะเป็นแหล่งกลางสำหรับการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมและการระดมทุน โดยตลาดรองจะเป็นตัวดึงดูดให้ประชาชนเข้าร่วมทุนในกิจการต่างๆ ในตลาดแรก¹ เพราะเจ้าของหลักทรัพย์ไม่ต้องการลงทุนในกิจการใดกิจการหนึ่ง เจ้าของหลักทรัพย์ดังกล่าวสามารถนำหลักทรัพย์มาขายในตลาดรองได้ เช่น ขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ โดยหลักการสำคัญของการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์นั้น คือ ความมีระเบียบ มีความเป็นธรรม และมีสภาพคล่อง

การขายหลักทรัพย์ในตลาดแรกและตลาดรองนั้นเป็นการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของประเทศ โดยเป็นการส่งเสริมการออมทรัพย์และการระดมเงินทุนในประเทศและจากต่างประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาระบบของตลาดที่ทำการซื้อขายหลักทรัพย์ทั้งตลาดแรกและตลาดรองโดยกำหนดให้มีองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการสนับสนุน

¹ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ตลาดหุ้นในประเทศไทย (ม.ป.ท., 2540),

สนับสนุนและรองรับธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการนำวิธีการใหม่ ๆ เข้ามาในกระบวนการทางธุรกิจอย่างแพร่หลาย

ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักทรัพย์ โดยเป็นศูนย์กลางในการเก็บรักษาหลักทรัพย์และบริการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการฝากหลักทรัพย์ไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและลดปริมาณงานด้านเอกสารและขั้นตอนในการปฏิบัติงานในการซื้อขายหลักทรัพย์ และอำนวยความสะดวกให้กับเจ้าของหลักทรัพย์ โดยในปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์เพียงแห่งเดียว คือ บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดที่ตลาดหลักทรัพย์จัดตั้งขึ้นเพื่อประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ สำนักหักบัญชี และนายทะเบียนหลักทรัพย์ โดยการเก็บรักษาหลักทรัพย์ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์นั้นจัดเก็บหลักทรัพย์ด้วยการบันทึกรายการฝากหลักทรัพย์ไว้ในบัญชีฝากหลักทรัพย์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์รับฝากจัดให้มีขึ้น

การประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการภายใต้กฎหมายดังกล่าวนี้มีความไม่สะดวกบางประการที่ทำให้เป็นอุปสรรคในการประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ และการดำเนินการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ทำให้มีผลต่อการพัฒนาระบบศูนย์รับฝากให้มีประสิทธิภาพและเจริญเท่าเทียมกับประเทศที่มีการพัฒนาระบบศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ให้เป็นระบบไม่มีใบหลักทรัพย์ (Scripless)

การพัฒนาศูนย์รับฝากหลักทรัพย์นั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดแรกและตลาดรอง และต่อผู้ถือหลักทรัพย์ ผู้ออกหลักทรัพย์ และนักลงทุน กล่าวคือ ทำให้ผู้ออกหลักทรัพย์สามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์ใบหลักทรัพย์และส่งมอบหลักทรัพย์ให้แก่ผู้ถือหลักทรัพย์ หรือนักลงทุนมีสภาพคล่องในการโอนหลักทรัพย์ด้วยการโอนหลักทรัพย์ผ่านบัญชีฝากหลักทรัพย์แทนการส่งมอบและสลักหลังใบหลักทรัพย์

ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัย และการพัฒนาระบบศูนย์รับฝากซึ่งเป็นงานบริการหนึ่งของระบบหลังการซื้อขาย (Back Office System) จะช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบการส่งมอบหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขาย (Settlement System) ในตลาดที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ตลาดที่มีการซื้อขายหลักทรัพย์ทั้งตลาดแรกและตลาดรองซึ่งเป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญของประเทศมีการเติบโตและพัฒนาไปสู่ระดับสากลได้ในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ในปัจจุบันซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องยังคงมีอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันไม่มีกฎหมายที่เป็นกรอบและมาตรฐานสำหรับการประกอบการเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ได้ทั้งหมด เมื่อด้วยบทกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่มีบทบัญญัติที่สามารถรองรับธุรกรรมต่าง ๆ ได้เพียงพอ ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงด้วยบทกฎหมายที่มีอยู่ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญควรที่จะมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่จะดำเนินการวิจัย

ปัญหาที่จะดำเนินการวิจัยได้แก่ การศึกษาถึงกรอบของกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ซึ่งเป็นระบบไม่มีใบหลักทรัพย์ โดยศึกษาถึงศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน ซึ่งจะศึกษาประกอบกับกฎหมายที่กำหนดไว้ในต่างประเทศ ทั้งนี้ จะศึกษาว่ากฎหมายจะมีหลักเกณฑ์อย่างไรหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ถึงกรอบของกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ การวางหลักเกณฑ์ของกระบวนการต่าง ๆ ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ซึ่งอยู่ในระบบไม่มีใบหลักทรัพย์ โดยกล่าวถึงการดำเนินการต่าง ๆ ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ กฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ของการดำเนินการดังกล่าวและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ขอบเขตของการวิจัยและวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้จะมีขอบเขตการวิจัยในกรอบของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ซึ่งอยู่ในระบบไม่มีใบหลักทรัพย์ โดยกล่าวถึงระบบการฝากหลักทรัพย์ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ตามกฎหมายที่มีอยู่ และมาตรการทางกฎหมายเพื่อรองรับการฝากหลักทรัพย์ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษานี้ ใช้วิธีการวิจัยการเอกสารโดยศึกษาจากเอกสารข้อมูลทั้งในและต่างประเทศ

สมมติฐานของการวิจัย

บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถรองรับสิทธิของผู้ถือหลักทรัพย์ และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้กับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ซึ่งรับฝากหลักทรัพย์ให้อยู่ในระบบไม่มีใบหลักทรัพย์ จึงควรมีกฎหมายที่กำหนดแนวทางและขอบเขตในการรองรับสิทธิของผู้ถือหลักทรัพย์และดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากอยู่ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์

ทฤษฎีทางนิเวศศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นหลักของการวิจัยนี้

1. มาตรการของกฎหมายมหาชนทางเศรษฐกิจ

รัฐมีหน้าที่เข้ามาดูแลกระบวนการทางธุรกิจให้ดำเนินไปภายใต้กรอบที่กำหนดเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะโดยกำหนดกฎหมายในการกำกับและเอื้ออำนวยให้กลไกต่าง ๆ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตั้งอยู่บนแนวความคิดแบบสังคมนิยม แต่จะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นทางธุรกิจในการกำหนดกรอบเช่นนั้นด้วย

2. หลักวิชานิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรธุรกิจ

กฎหมายเข้ามากำหนดกรอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกระบวนการต่าง ๆ ขององค์กรธุรกิจเพื่อให้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานและคุ้มครองประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยประโยชน์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและพัฒนาองค์กรธุรกิจ

3. หลักวิชานิติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ถือหลักทรัพย์ของนิติบุคคลที่ออกหลักทรัพย์

กฎหมายได้เข้ามากำหนดกรอบในการดำเนินการต่าง ๆ ของนิติบุคคลที่ออกหลักทรัพย์ เพื่อคุ้มครองผู้ถือหลักทรัพย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ผลของการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาในเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ในการทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการประกอบการศูนย์รับฝากหลักทรัพย์และการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ซึ่งรับฝากหลักทรัพย์ให้อยู่ในระบบไม่มีใบหลักทรัพย์ภายใต้กฎหมายในปัจจุบัน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้น ในการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถรองรับพัฒนาการของการประกอบการศูนย์รับฝากหลักทรัพย์และการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ฝากไว้ในศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ให้มีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล ตลอดจนให้มีกฎระเบียบและการกำกับดูแลที่ดี